

NOTAT

HURTIGKARTLEGGING AV SITUASJONEN I RUSMILJØENE UNDER KORONA – UKE 2

Hovedfunn:

- 7 av 88 respondenter kjente til at det er personer i rusmiljøene i deres kommune som har testet positivt på korona de siste to ukene.
- 9 av 88 kjente til at det hadde vært en overdosesituasjon i deres kommune i løpet av de siste to ukene
- Flere respondenter fra ulike deler av landet melder om økt bruk av alkohol og økt bruk av amfetamin de siste to ukene.
- 21 prosent meldte at tjenestetilbud for rusbrukere ikke har ordinær drift for tiden. Særlig lavterskeltilbud var stengt på grunn av korona-restriksjoner.

Tekst og analyse:

Skule Wigenstad, Spesialkonsulent
Anna-Sabina Soggiu, Fagkoordinator

Innholdsfortegnelse

1. Bakgrunn	2
2. Metode	2
3. Kjennskap til koronasmitte i rusmiljøene	3
4. Kjennskap til overdosesituasjoner	4
5. Endring i tilgjengeligheten av rusmidler	5
6. Observerte endringer i rusmiljøene	8
7. Tilgjengelighet tjenestetilbudet for rusbrukere	9
8. Ressurser	11

1. Bakgrunn

I forbindelse med koronapandemien ønsker Helsedirektoratet mer kunnskap om hvordan krisen påvirker rusmiljøene i Norge og har derfor gjennomført regelmessige [kartlegginger](#) av situasjonen i rusmiljøene gjennom store deler av pandemien. Formålet med denne kartleggingen er å skaffe kunnskap om endringer i rusmiljøene knyttet til koronapandemien i Norge, samt kunnskap om hvordan det kommunale tjenestetilbudet for brukergruppen påvirkes. Det er derfor ønskelig med oppdatert informasjon fra nøkkelpersoner som er i tett kontakt med rusmiljøer over hele Norge. Fra januar 2021 ønsker vi å teste ut et sett nye spørsmål for å få mer presis kunnskap om situasjonen i rusmiljøene og i hvilken grad det er påvist korona. Dette er en del av en pilot for å utvikle et nasjonalt system for å kunne fange opp økt overdosefare.

Kartleggingen er utviklet av Korus Oslo på oppdrag fra Helsedirektoratet og en del av den nasjonale overdosesatsningen.

2. Metode

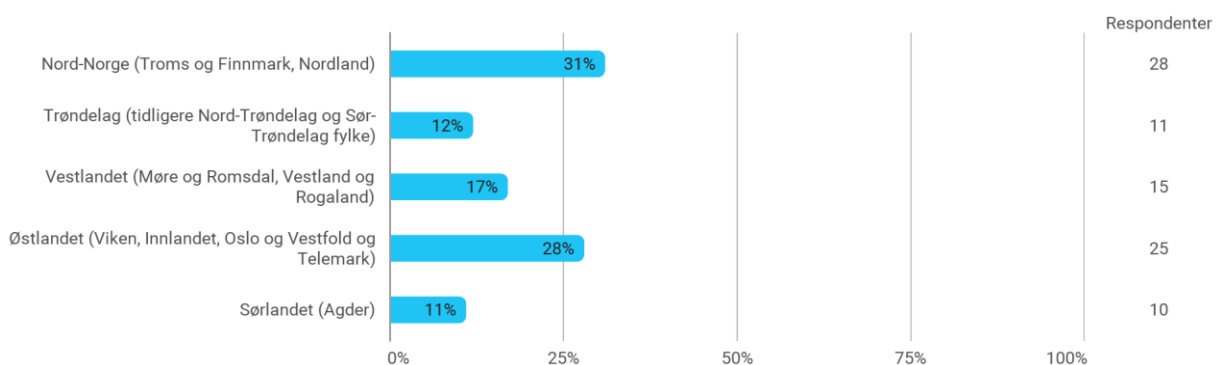
Kartleggingen distribueres av Korus Øst til personer som jobber med rusproblematikk i kommuner over hele landet. Respondentene mottar en link til kartleggingen mandag formiddag og blir bedt om å svare for de siste to siste ukene. Spørsmålene omhandler ikke enkeltpersoner, men rusmiljøene. Det blir presisert at det ikke må oppgis detaljer som kan gjøre det mulig å identifisere enkeltpersoner.

For å ha et oppdatert bilde av situasjonen har det blitt samlet inn informasjon annenhver uke gjennom siste halvdel av 2020.

For å sikre anonymiteten til respondentene lagres ikke noe bakgrunnsinformasjon, og Korus Oslo som analyserer dataene har ikke tilgang til epostlisten. Den eneste bakgrunnsinformasjonen respondentene blir bedt om å oppgi er hvilken landsdel de tilhører. Dette for å få innsikt i hvordan situasjonen er i de ulike delene av landet.

Det er viktig å være oppmerksom på at svarene ikke vektet etter kommunens størrelse. Kommuner med få rusbrukere vil telle like mye som kommuner med store rusmiljøer. Som en del av piloten arbeides det med å finne metoder for å innhente mer presis informasjon uten at det går på bekostning av personvern. På tekstsvarene er det viktig å være klar over at respondentene svarer for sin kommune, og at svarene ikke nødvendigvis er representative for hele landsdelen.

I uke 2 var det 87 respondenter som gjennomførte kartleggingen, og 2 som gjennomførte deler av den. I figur 1 ser vi hvilken del av landet respondentene tilhørte.

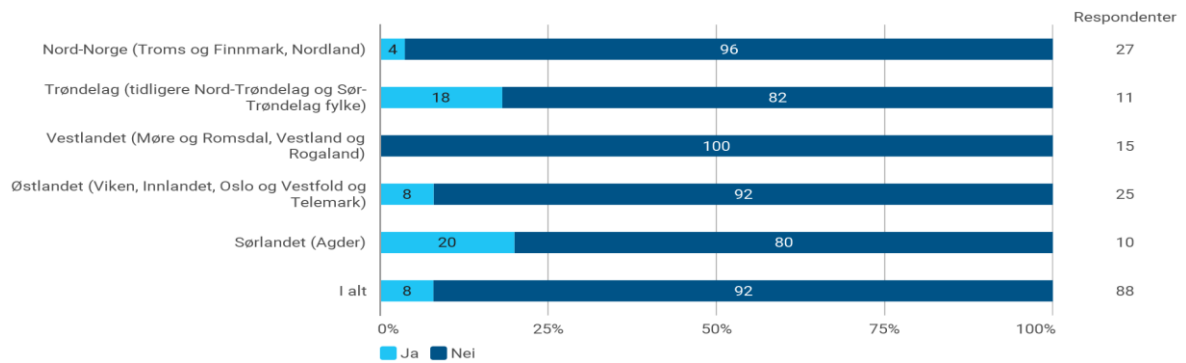
Figur 1 – Respondentenes landsdel

Som vi ser av figur 1 var det flest respondenter i Nord-Norge og færrest fra Sørlandet. Dette kan forklares med at landsdelene har ulikt antall kommuner.

3. Kjennskap til koronasmitte i rusmiljøene

Rusmiddelbrukere er en befolkningsgruppe det har vært knyttet en sterk bekymring til gjennom hele pandemien, og [Folkehelseinstituttet identifiserte dem tidlig som en sårbar gruppe som det var viktig å opprettholde til godt tilbud til.](#)

Selv om noe [forskning](#) kan tyde på at korona har vært lite utbredt i rusmiljøene, er det et prioritert område å overvåke. Blant respondentene var det 8 prosent (n=7) som hadde kjennskap til påvist koronasmitte blant personer i rusmiljøene de siste to ukene. Figur 2 viser hvordan svarene fordelte etter landsdel.

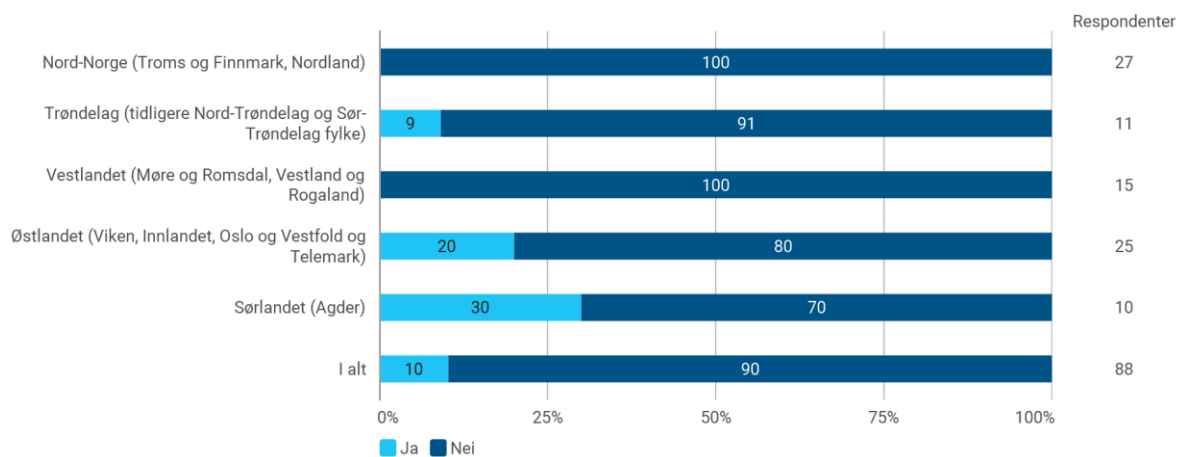

Figur 2 – kjennskap til påvist korona blant personer i rusmiljøene

Som vi ser var det kjennskap til påvist koronasmitte i rusmiljøene i alle landsdelene, bortsett fra Vestlandet. I Nord-Norge var det en kommune som meldte om smitte, mens det i Trøndelag, Østlandet og Sørlandet, var to kommuner som hadde kjennskap til dette.

4. Kjennskap til overdosesituasjoner

Blant respondentene var det 10,2 prosent (n=9) som kjente til at det hadde vært overdoser, dødelige eller ikke-dødelige, i kommunen deres de siste to ukene. Fordelt på landsdel ser vi at det var lokale variasjoner.

Figur 3 – kjennskap til overdosesituasjoner fordelt på landsdel

Blant kommunene i Nord-Norge og på Vestlandet var det ingen respondenter som meldte at de kjente til overdoser de siste to ukene. I Trøndelag var det en respondent, på Østlandet var

det fem, mens det på Sørlandet var tre respondenter som melder om kjennskap til overdosesituasjoner.

4.2 Informasjon om overdosesituasjonen

Et av formålene med kartleggingen, er å avdekke om det er forhold ved overdosene som gjør det nødvendig å varsle andre kommuner i landsdelen, eller sette inn forsterkede tiltak. Dette kan for eksempel være dersom det avdekkes at det er urent og farlig stoff i omløp.

Respondentene som oppga at de kjente til overdosesituasjoner ble derfor spurt om å beskrive overdosen(e).

Respondenten som kjente til en overdosering i **Trøndelag** opplyste det skjedde med ukjente rusmidler og flere rusmidler samtidig. Blant respondentene på **Østlandet** var det fem kjente overdoser, men bare fire respondenter som kommenterte overdosesituasjonen. I to av overdosene var det blandingsbruk, hvor en av personene som overdoserte ikke brukte opiater til vanlig. I tillegg til dette var det to overdoseringer med GHB, og en person overdoserte på en blanding av heroin og piller. På Østlandet sendte Oslo kommune i starten av januar ut et varsel om forurenset amfetamin i omløp. På **Sørlandet** har to av de tre respondentene som kjente til overdosering besvart tekstfeltet. Den ene overdosen skjedde sannsynligvis med illegal subutex hvorpå vedkommende ble reddet med nalokson. I den andre overdosen er det usikkert hvilke stoff som ble tatt. Overdosen var ikke dødelig.

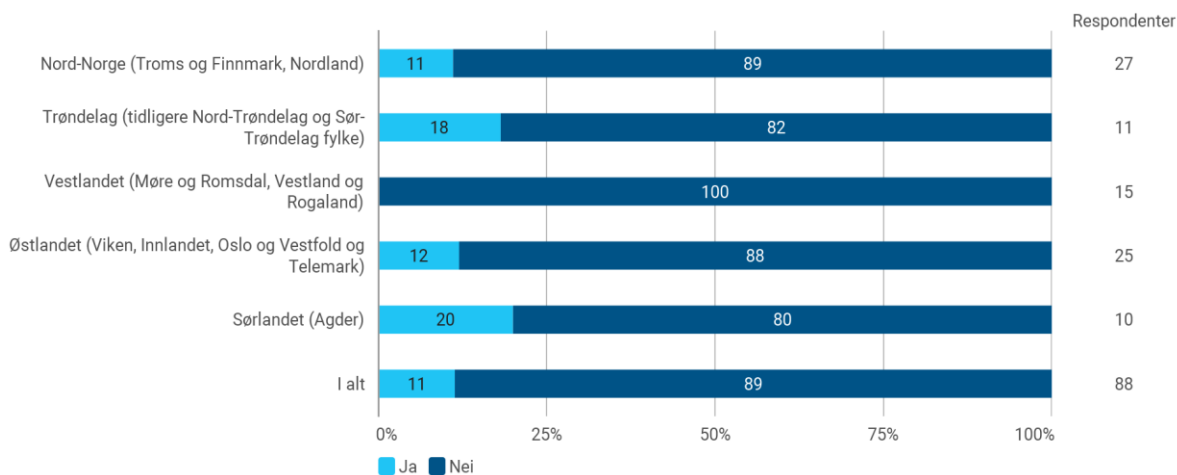
Oppsummert er det ingen av overdoseringene som respondentene beskriver som kan knyttes til urene eller uvanlig sterke stoffer i omløp. Det er ikke klart om respondentene kjente til noen dødelige overdoser.

5. Endring i tilgjengeligheten av rusmidler

Endringer i tilgangen til rusmidler kan påvirke risiko for overdoser. Dersom det er lav tilgang på en brukers foretrukne rusmiddel, kan det være fare for at vedkommende benytter andre rusmidler, noe som kan påvirke risikoen for overdosering. På samme måte vil bedre tilgang på enkelte rusmidler gjøre at disse kan bli foretrukket.

5.2 Redusert bruk

Blant respondentene i uke 2 var det 11,4 prosent (n=10) som kjente til at rusmidler hadde blitt **mindre** brukt de siste to ukene.

Figur 4 – Kjennskap til mindre brukte rusmidler

Som vi ser av figur 4, meldte respondenter i alle landsdeler, foruten Vestlandet, om kjennskap til at enkelte rusmidler ble mindre brukt.

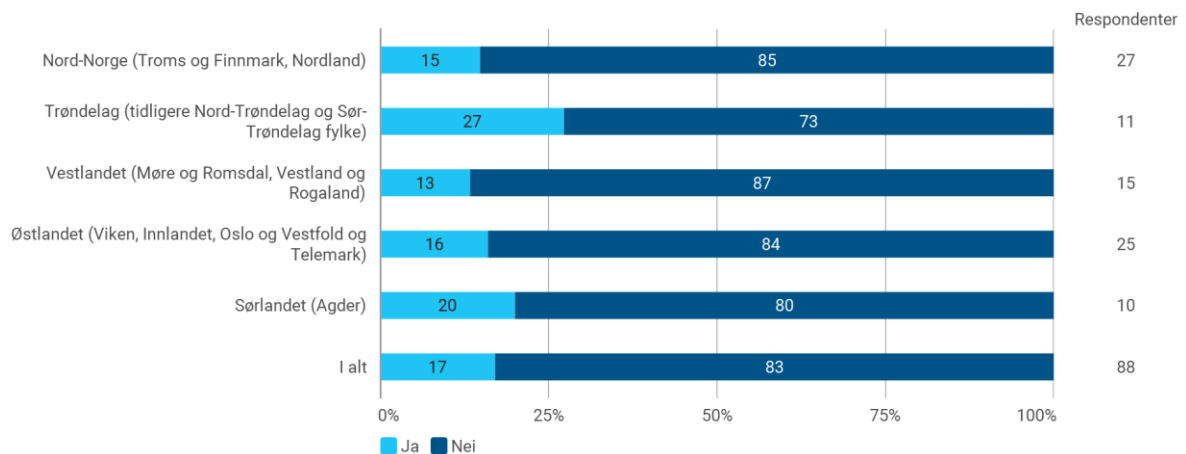
Blant de tre respondentene i **Nord-Norge**, som meldte om redusert bruk, meldte alle om redusert tilgang på hasj/marihuana, mens to meldte om mindre heroin/opiater. De to respondentene i **Trøndelag** meldte at det var mindre bruk av, og dyrere, cannabis. Den ene respondenten meldte at det var mer bruk av amfetamin i ungdomsmiljøene og at Rivotril var vanskeligere å få tak i. Den andre respondenten i Trøndelag meldte at subutex var vanskelig å få tak i. På **Østlandet** meldte to av tre respondenter av hasj/cannabis hadde vært vanskeligere å få tak i, mens den siste meldte at det var vanskeligere å få tak i Rivotril. Blant de to respondentene fra **Sørlandet**, var det kun en som hadde spesifisert hvilke stoffer som ble mindre brukt. Vedkommende opplyste at det var mindre tilgang på tablett, og at stoffer generelt var blitt dyrere.

Oppsummert kan det virke som om den reduserte tilgangen på hasj/marihuana som har blitt beskrevet i kartleggingene gjennom hele 2020 fortsetter i en del kommuner. Om tilgangen faktisk har blitt dårligere de siste ukene, kan det ha sammenheng med strengere

grensekontroll. Ellers ble det meldt det om dårligere tilgang på Rivotril av respondenter i to forskjellige landsdeler.

5.3 Økt bruk

Blant respondentene i uke 2 var det 17 prosent (n=15) som kjente til at rusmidler hadde blitt **mer** brukt de siste to ukene.

Figur 5 – Kjennskap til at rusmidler har blitt mer brukt de siste to ukene

Det var altså kjennskap til økt bruk av enkelte stoffer i alle landsdelene.

Flere respondenter fra **Nord-Norge** trakk frem at amfetamin hadde blitt mer brukt i det siste. En meldte også at ungdommer under 18 bruker hasj og Ritalin. To av respondentene meldte også om økt bruk av alkohol i rusmiljøet, og en meldte om økning i hjemmebrent som mulig er tilsatt andre ting. En respondent skrev at de hadde fått opplysninger om økt bruk av piller de siste to ukene. Særlig Klonazepam (rivotril), Ntrazepam (mogadon) og egenproduksjon av kapsler med Rivotril ble nevnt. Respondenten meldte også om blandingsbruk samtidig som det er lite tilgang på andre stoffer og inntrykket var at brukere mikser mer med hvilke stoffer de inntok, alt etter tilgjengelighet.

To av **Trøndelags** tre respondenter meldte om mer bruk av amfetamin, mens den siste meldte om økt alkoholbruk blant menn over 45. På **Vestlandet** meldte begge respondentene om økt bruk av alkohol. Den ene meldte om økt bruk av amfetamin, mens den andre meldte om økt bruk av cannabis – særlig blant unge. Av **Østlandets** fire respondenter meldte to av om økt bruk av GHB de siste to ukene. To meldte om mer heroin, mens to også meldte om

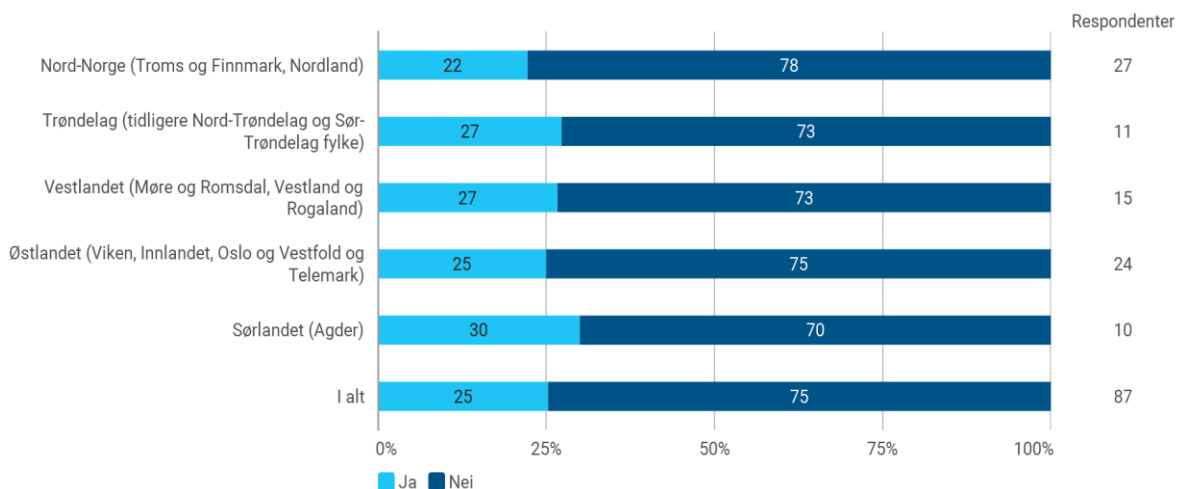

økt bruk av alkohol blant personer med tung rusmiddelavhengighet. En av respondentene meldte også om mer amfetaminbruk. Av **Sørlandets** to respondenter som meldte om økning blant enkelte rusmidler to siste to ukene, var det kun en som oppga hvilke rusmidler det var snakk om. Vedkommende oppga GHB og heroin.

Oppsummert fremstår det som flere respondenter melder om at økt alkoholkonsum. Da de siste to ukene omfatter julehøytiden, er det uklart om det kan ha sammenheng med det. Det var også flere som beskrev økt amfetaminbruk, og to respondenter på Østlandet meldte om økt GHB bruk – et stoff med overdosefare.

6. Observerte endringer i rusmiljøene

For å få oversikt over eventuelle forandringer i rusmiljøene ble respondentene spurt om de har observert endringer. Totalt 25,3 prosent (n=22) av respondentene oppga at de hadde observert endringer de siste to ukene.

Figur 6 – Observert endringer i rusmiljøene siste to ukene

Som vi ser av figur 6, var det observert endringer i rusmiljøene i alle landsdelene. Respondentene som skrev at de hadde opplevd endringer ble spurt om hvilke endringer de hadde observert.

Blant de seks respondentene fra **Nord-Norge** meldte nesten alle om mer isolasjon og ensomhet. En respondent meldte om en økning i vold og trusler og at det var mye konflikter som hadde utspring i dårligere tilgang på stoffer og gjeld. Mange slet i tillegg psykisk og opplevde det var lang ventetid på å komme i rusbehandling i TSB.

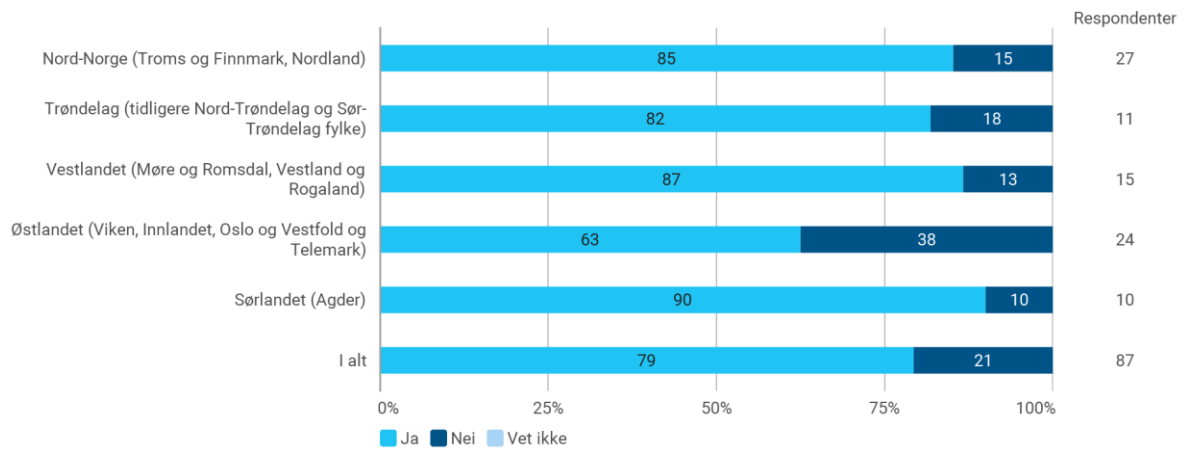
Trøndelags tre respondenter meldte om mer isolasjon. De fire respondentene fra **Vestlandet** meldte også om mer isolasjon og ensomhet. En skrev at de hadde fått flere henvisninger fra Barnevernet med bekymringer knyttet til vold og rus blant foreldrene. En annen hevdet det hadde vært mer uro i rusmiljøet de siste ukene og påpekte at dette ikke var uvanlig i julen da det var en vanskelig tid for mange. På **Østlandet** meldte de seks respondentene som hadde observert endringer de siste to ukene om mer isolasjon blant personene i rusmiljøet. To av respondentene meldte om økt frustrasjon og aggresjon på grunn av dårlig tilgang på rusmidler. De to respondentene fra **Sørlandet** pekte på det hadde vært endringer knyttet til rus og psykiatri, samt LAR uten at dette ble utdypet ytterligere.

Oppsummert ser vi at respondenter over hele landet melder om økt isolasjon og ensomhet, noe som ikke er overraskende etter den nasjonale sosiale nedstengingen som ble innført 3.januar. Denne kartleggingsperioden omfatter også jula som kan være en vanskelig og annerledes tid for mange.

7. Tilgjengelighet tjenestetilbudet for rusbrukere

Da mange kommuner har valgt å omprioritere ressurser for å håndtere pandemien, er det viktig med kunnskap om tjenestetilbudet til rusbrukere opprettholdes. Respondentene ble derfor spurt om det ordinære tjenestetilbudet i kommunen var tilgjengelig for rusbrukerne på kartleggingen ble gjennomført. Hele 79,3 prosent (n=69) oppga at tjenestetilbudet er tilgjengelig for rusbrukerne per dags dato.

I figur 6 ser vi hvordan respondentene svarte på dette fordelt på de ulike landsdelene.

Figur 7 – Tilgjengelige tjenester for rusbrukere

Som vi ser er det særlig på Østlandet flere oppga at de ordinære tjenestene ikke var tilgjengelig. Da Østlandet er landsdelen med mest koronasmitte kan dette være en forklaring. Flere kommuner i Trøndelag har også hatt større utbrudd i jula og innført strengere tiltak enn de nasjonale.

7.2 Reduserte tjenestetilbud

Respondentene som meldte at det ordinære tilbudet ikke var tilgjengelig fikk spørsmål om hvilke tilbud som ikke var tilgjengelig.

I **Nord-Norge** ble det meldt om at en møteplass ikke var åpen, en respondent meldte om redusert tilgjengelighet på Dagsenteret samt på oppfølgingstjenesten og mottaksteamet. En annen respondent meldte de ikke dro på hjemmebesøk dersom det ikke var helt spesielle situasjoner. En siste meldte at gruppetilbud og aktivitetstilbud på dagtid ikke var tilgjengelig. De to respondentene fra **Trøndelag** meldte at frokosttilbudet fra en frivillig aktør var stengt, samt at gruppetilbud og dagtilbud var helt eller delvis stengt. Av to respondenter fra **Vestlandet** meldte en at lavterskeltilbud var stengt og hjemmebesøk var satt på vent. Den andre meldte av lavterskel treningstilbudet var stengt og dagsenteret til psykisk helsetjeneste var stengt. Blant de ni respondentene på **Østlandet** som meldte at det ordinære tjenestetilbudet ikke var tilgjengelig, var det flere som meldte av lavterskeltilbud og dagsenter var stengt på grunn av korona-restriksjoner. Flere har erstattet fysiske møter med digitale løsninger, men ikke alle brukerne har tilgang til for eksempel PC. Aktiviteter som kan gjøres

utendørs blir opprettholdt der det er mulig. Respondenten fra Sørlandet oppga ikke noe tekstsvaer.

8. Ressurser

Nedenfor er ressurser for personer som jobber med lavterskstilbud/ overdoseproblematikk.

[Fakta råd og tiltak mot koronasmitte](#) (Folkehelseinstituttet)

[Nasjonale veileder for Psykiske lidelser, rusmiddelproblemer og avhengighet.](#)

(Helsedirektoratet)

[Lavterskel Nyhetsbrev desember 2020](#) (Korus Oslo)

[Overdose – lokalt forebyggende arbeid](#) (Helsedirektoratet)

[Informasjon om Nalokson](#) (SERAF)